

Posudek na diplomovou práci **Silvie Studené** s názvem „**Role IDF v socializaci a tvorbě národní identity jedince**“

Práce se zabývá sociologicky relevantní tématikou socializace, vytváření životních šancí a také tvorby a udržování národní identity, a to vše ve vztahu k roli Izraelských obranných sil (IDF) na těchto procesech.

Výzkumné otázky pokládám za zdařile vymezené a vzájemně relativně dobře provázané:

1. Jaká je role IDF v socializaci jedince?
2. Hraje IDF klíčovou roli při vytváření společné izraelské národní identity?
3. Je služba v IDF důležitá pro tvorbu a přístup k životním příležitostem?

Pro zodpovězení výzkumných otázek studentka *zvolila vhodnou kvalitativní metodologii*, konkrétně jedno-případovou studii idiografického ražení. Ta si neklade za cíl docházet k zobecnitelným závěrům nebo dokonce budovat obecnou teorii, nýbrž podrobně prozkoumat vybraný jev.

Zvolený nejobecnější teoretický rámec, totiž *sociální konstruktivismus* (obecně interpretativní sociologie), se ukázal býti také funkční, jelikož se tematika točí kolem otázek identity a procesu socializace (jakkoliv by práci zřejmě šlo rámovat i funkcionalismem v pojetí R. K. Mertona s jeho rozlišením manifestních a latentních funkcí). Do tohoto obecného rámce pak ovšem velmi dobře zapadl studentkou *vhodně vybraný koncept pěti dimenzí národní identity* (teritoriální, historické, kulturní, politické a psychologické), rozpracovaný Montserrat Guibernau (*The Identity of Nations*, 2007). Ten je v diplomové práci stručně představen v kapitole druhé (str. 21), poté strukturuje značnou část stěžejní čtvrté kapitoly pojednávající o prvcích a nositelích izraelské národní identity (str. 51 až 66) a nakonec obdobně přehledným způsobem orientuji i systematický rozbor toho, zda a jakým způsobem IDF přispívají k tvorbě společné národní identity a jejich jednotlivých dimenzí (str. 78 až 94). Kromě toho ale práce ještě *zdařile pracuje s konceptem kapitálů*, odvozených z teorie Pierra Bourdieu, zejména když systematicky analyzuje společenské a socioekonomické dopady vojenské (ne)služba (str. 94-102). Výsledkem je jak systematická analýza problematiky, tak také koherentní a čtenářsky logicky a srozumitelně rozvržený text diplomové práce.

Mezi další klady práce bych rád stručně uvedl následující:

1. Po formální stránce jde o práci napsanou velmi kultivovaným, čtivým a srozumitelným stylem. Pouze drobné formulační neobratnosti. Například strana 88 a opět 89 uvádí „replikace sociální/etnické stratifikace“, vhodnější by bylo zřejmě „reprodukce“. Dále kupříkladu strana 50 uvádí „věcný a sémantický diferenciál“, vhodnější by asi bylo „věcný a sémantický rozdíl“, jelikož sémantický diferenciál je termín pro sociologický výzkumný nástroj.
2. Práce je funkčně členěna na jednotlivé kapitoly a sub-kapitoly, jež jsou vesměs opatřeny zdařilými názvy.
3. Studentka se diplomové práci věnovala dlouhodobě a systematicky. Nepsala ji na poslední chvíli, drafty kapitol odevzdávala průběžně. Také toto je na finální verzi diplomové práce znát.
4. Studentka ve své práci prokázala, že se dobře orientuje nejen v české, ale především ve velmi rozsáhlé akademické literatuře zahraniční, zejména izraelské a americké

provenience. Zde si troufám tvrdit, že seznam použité literatury (str. 111-133) svým rozsahem odpovídá spíše měřítkům dizertační práce.

5. Studentka výběrem tématu své práce vstoupila na pomyslné minové pole, kdy problematika izraelsko-palestinského/arabského konfliktu (a role IDF v těchto konfliktech) vzbuzuje kontroverze a emoce, přičemž bývá obtížné zachovat nestrannost a vyvážený pohled. Práce přesto neadoruje ani jednu ze stran konfliktu. Zachovává si namísto toho kritický odstup, když upozorňuje na pluralitu možných pohledů a výkladů (zde zřejmě ke kritičnosti přispěla i znalost tzv. nových historiků, prosazujících se v Izraeli od 1980s).
6. Práce neposkytuje pouze statický obrázek role IDF v izraelské společnosti. Jelikož zkoumá roli IDF ve společnosti od roku 1948 (založení Státu Izrael) do současnosti, dokáže též odhalit změny, ke kterým v civil military vztazích došlo (například výrazně vyšší role IDF při socializaci masových migračních vln záhy po druhé světové válce, případně od 1980s zpochybnění nekritického narativu o roli IDF a její společenské hegemonie). Díky postihnutí momentu dlouhodobého historického vývoje lze říci, že jde o práci historicko-sociologickou.
7. Netriviální závěry. Zejména pokud se týká výzkumné otázky číslo tři. IDF se ukázal býti skutečně důležitým faktorem pro tvorbu a přístup k životním příležitostem, vytváří však další štěpnou linii jdoucí mezi těmi, kteří v IDF sloužili, a těmi, kteří nikolivěk. Navíc se z analýzy autorky zdá, že služba v IDF neboří třídní nerovnosti, ale spíše alespoň v některých případech napomáhá jejich reprodukci. Diskuse role IDF/armády přitom nápadně připomíná podobně debaty odehrávající se v sociologii o tom, zda masové veřejné vzdělávání eliminuje nebo naopak posiluje, reprodukuje a ještě legitimizuje třídní rozvrstvení.

Možné otázky do rozpravy:

1. Diplomová práce uvádí (str. 94), že IDF udržuje záměrně nízký stav vyšších důstojníků s tím, že Izrael dokonce přes značnou militarizaci společnosti ani neprovozuje žádnou specializovanou důstojnickou vysokou školu (typu West Point v USA nebo Univerzita obrany u nás). Souvisí to pouze se snahou podporovat mezi vojáky samostatnost, odpovědnost, iniciativu a schopnost improvizace (a na úrovni IDF jakožto organizace tedy nemít v její hierarchii zbytečně moc vrstev, jež by mohly přispívat k její těžkopádnosti)? Nebo to nějak může souviset i se snahou konstruovat obraz IDF jako „rovnostářské“ armády sobě rovných občanů? Případně s něčím jiným, co je též relevantní z pohledu některé ze tří výzkumných otázek?
2. Zajímala by mě osobní motivace pro volbu tématu?
3. Zajímalo by mě, zda studentka během práce narazila na nějaké zjištění, které nečekala?

Celkově práci hodnotím jako velmi zdařilou. Rád bych proto studentku vyzval, zda by nezhodnotila možnost jejího dopracování za účelem publikování ve formě autorské monografie (nabízí se Nakladatelství Karolinum). **Navrhuji známku „výborně“.**

Na Kokořínsku 6. 9. 2022

Karel Černý